

SUOMEN PANKIN
JOHTOKUNTA.

Helsingissä

Touko kuun 29 p. 1923.

N° 38.

Eduskunnan Pankkivaltuusmiehille.

Saap. 20/5-23

*R. N. ja V. T. ovat kumpikin saaneet
kappaleensa. Liite 82.*

Kirjelmässä viime joulukuun 29 päivältä N:o 100
ovat Herrat Pankkivaltuusmiehet pyytäneet Johtokunnan lausun-
toa Rahapajan ehdotetusta yhdistämisestä Suomen Pankkiin.

Asiata käsiteltäessä on Johtokunnalla ollut käy-
tettävänä oheellinen Rahapajan johtajan Kauppa- ja Teollisuus-
ministerille antaman lausunnon jäljennös, ja on Johtokunta
huomannut lausunnossa esitettyjen näkökohtien johtavan siihen
käsitykseen, että viitatusista ehdotuksesta olisi luovuttava.

Tämä käsitys saa tukea seuraavista seikoista, joista Joh-
tokunta Pankin oman edun kannalta ei voi olla huomautta-
matta.

Ensiksikin on esitettävä muutamia numerotietoja:

Nikkelirahoja oli Pankissa 31/12 22	Smk. 6.854.413:75
Rahapajasta saatu 5/5 23	" 400,000:-
	Smk. 7.254,413:75
Säästö 23/5 23	" 6,461,878:-
Kulutukset 2/1 23- 23/5 23	Smk. 792,535:75.

Vaskirahaa oli Pankissa 31/12 22	Smk.	607,369:55
Rahapajasta saatu 2/1 23- 23/5 23	"	<u>140,300:-</u>
	Smk.	747,669:55
Säästö 23/5 23	"	<u>673,000:-</u>
Kulutukset 2/1 23 - 23/5 23	Smk.	<u><u>74,669:55</u></u>

Kuten luvuista käy selville, ovat Pankin nykyiset nikkeli- ja myöskin vaskirahavarasto siksi suuret että ne nykyisellä kulutuksella tulevat riittämään vuosiksi. Tämän lisäksi tulee Pankki saamaan tilatut 7600,000 Smk nikkeli-rahajoja, joita parhaillaan valmistetaan ja jotka saadaan valmiiksi viimeistään ensi kesään mennessä. Kun tämä tilaus on saatu suoritetuksi, ei Rahapaja ainakaan Suomen Pankilta voi toivoa saavansa työtä moneen vuoteen.

Esitetyn nojalla Johtokunta ei ole katsonut Pankin edun mukaiseksi että yhdistämissuunnitelma ainakaan läheisessä tulevaisuudessa tulisi toteutetuksi.

A. Bassin
Anto G. Gustafsson

Anto G. Gustafsson
M. Hoberg

W. S. O. O. O.

viim
laus
mäss
ja T
Raha
asia
Raha
moite
esiin
käsit
jaits
omais
mieli
"Selv
ympär
aluei
pungin
mitä k
piteit
lausun

Jäljennös.

Kauppa- ja Teollisuushallitukselle.

H e l s i n k i .

Sittenkun Kauppa- ja Teollisuushallitus lähetteessä viimekuluneen joulukuun 28 päivältä on pyytänyt minua antamaan lausuntoni sen johdosta, että Valtiovarainministeriö kirjelmässään joulukuun 18 päivältä N:o 1908 oli pyytänyt Kauppa- ja Teollisuushallitusta lausumaan mielipiteensä kysymyksessä Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin, saan minä täten, asiakirjat palauttaen, kunnioittaen lausua seuraavaa:

Koska mitään lähempää suunnitelmaa, jonka mukaan Rahapajan yhdistäminen Suomen Pankkiin tapahtuisi, ei ole ilmoitettu, näyttää asianmukaiselta tässä pääasiallisesti tuoda esiin eräät seikat, jotka voivat osoittautua tärkeiksi, asian käsittelyä jatkettaessa.

Mitä ensin tulee Rahapajan taloon ja tonttiin, sijaitsee Rahapaja Katajanokalla tontilla, jonka valtio katsoo omaisuutenaan, mutta jonka omistaja kaupunginviranomaisten mielipiteen mukaan on Helsingin kaupunki. Rahatoimikamarin "Selvityksessä Helsingin kaupungin vesialueitten, kaupunkia ympäröivien saarien sekä erinäisten Katajanokan tonttien ja alueitten omistus- ja käyttöoikeudesta", joka on painettu Kaupunginvaltuuston julkaisuna N:o 33 v. 1911, annetaan nimittäin, mitä koskee Rahapajan tonttia kaikkien tapahtuneitten toimenpiteitten selostuksen ja arvostelun jälkeen seuraava loppulausunto:

"Edellä olevasta käynee selville:

että Helsingin kaupunki ei ole antanut pois omistusoikeuttaan rahapajalle Katajanokalta luovutettuun tonttiin, mutta että Suomen kruunulle on rahapajaa

varten tunnustettava maksuton käyttöoikeus määräämättömäksi ajaksi tuohon tonttiin, siten rajoitettuna kuin se on nykyään voimassa olevassa, vuonna 1895 armollisimmin vahvistetussa Katajanokan asema-kaavassa".

Tärkein seikka, johon on kiinnitettävä huomiota jos Rahapaja luovutettaisiin Suomen Pankille, on se voitto, joka syntyy vaihtorahojen valmistuksesta ja liikkeeseen laskemisesta. Koska vaihtorahan metalliarvo, eroitukseksi siitä mitä on asianlaita kultarahoihin nähden, ei vastaa sen nimellisarvoa, vaan päinvastoin käytännölliseltä kannalta on pyrittävä pitää mahdollisen alhaisena, syntyy sille, jonka luokun vaihtoraha valmistetaan, suurempi tahi pienempi voitto, jonka muodostaa erotus rahan nimellis- ja metalliarvojen välillä, kun valmistuskustannukset jätetään huomioonottamatta. Tämä valtion voitto vaihtorahojen valmistuksesta vuosina 1910-1922 näkyy seuraavasta taulukosta, johon myös on merkitty sanottuina vuosina Suomen Pankkiin jätetyt määrät vaihtorahoja sekä Rahapajan menot.

	<u>Hopea- ja nikkeli-rahaja.</u>		<u>Kuparirahaja.</u>		<u>Menot.</u>
	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	<u>määrä</u>	<u>voitto</u>	
1910	98.000.	54.895.	22.500.	17.029.	44.088.
1911	308.000.	172.413.	105.800.	80.033.	48.358.
1912	-	-	80.400.	62.412.	49.760.
1913	208.000.	100.718.	72.850.	55.017.	45.727.
1914	300.000.	166.698.	131.950.	102.169.	45.350.
1915	2.312.000.	1.191.467.	168.200.	99.657.	64.408.
1916	3.974.000.	1.542.878.	449.000.	172.308.	128.267.
1917	3.440.000.	1.031.052.	379.850.	29.890.	184.334.
1918	841.000.	129.371.	219.600.	132.751.	148.453.
1919	-	-	611.350.	365.605.	280.871.
1920	-	-	630.600.	403.037.	387.022.
1921	20.108.000. ^{x)}	1.360.370.	698.200.	418.113.	496.819.
1922	10.000.000. ^{xx)}	7.257.209.	606.600.	272.852.	488.490.

x) valmistetut Englannissa.

xx) " Kööpenhaminassa.

Kyseessä oleva voitto on kuitenkin väliaikainen siinä suhteessa että valtiolle jää velvollisuus lunastaa vaihtorahat nimellisarvolla takaisin, niin pian kun ne pidetään kulutuksen vuoksi kelvottomina enempää käyttöä varten, tahi muuten ovat tulleet tarpeettomiksi yleiselle liikkeelle. Lunastuksen jälkeen on niillä enään vain metalliromun arvo. Sellainen lunastus on tapahtunut joka vuonna pienessä määrin ja aika ajoin laajaltakin; vuosina 1882- 1887 sekä 1890-1894 toimitti Suomen Pankki takaisin valtiolle yli 5 milj. markkaa hopearahoja, tehden noin 1/3 osan liikkeessä silloin olevasta hopearahasta. Yhteensä oli vuoden loppuun mennessä, ottaaksemme esimerkin normaaliajoista, lunastettu takaisin Smk. 5.915.951:25 siihen asti liikkeeseen lasketuista hopearahosta, Smk. 20.215.810:--. Sotavuosina ja sen jälkeen on lunastus, mukanaan otettuna 500.000 1 markan rahoja, jotka Suomen Pankki jätti takaisin valtiolle v. 1916, nousut Smk. 536.342:75, sillä välin kuin sodanaikana valmistettiin uutta hopearahaa Smk. 10.567.000:--.

Kokonaismäärä Suomessa valmistettuja hopearahoja nousee Smk. 30.782.810:-- josta on valtiolle takaisin luovutettu tähän asti Smk. 6.452.294:--.

Vanhanmallisista kuparirahoista, joista on liikkeeseen laskettu Smk. 3.517.280:--, on toistaiseksi takaisin lunastettu Smk. 52.750:--.

On huomautettava, että raha-arvon tapahtunut vähenys todennäköisesti nyt on vapauttanut Valtion lunastamasta suurimman osan vielä liikkeessä olevasta vanhasta vaihtorahasta. Kuitenkin pysyy olemassa se tosiasia, että pysyvissä olosuhteissa jää sille, joka laskee vaihtorahat liikkeeseen, velvollisuus aikaisemmin tahi myöhemmin lunastaa ne takaisin.

Vielä syntyy kysymys siitä miten on meneteltävä Rahapajaan nykyjään yhdistetyn Kontrollilaitoksen kanssa, jos Rahapaja siirretään Suomen Pankkiin. Kontrollilaitos kulta-, hopea- ja tinatöitä varten muutettiin Rahapajaan v. 1884 Vuori-

hallituksen lakkautuksen jälkeen. Tehtävät kontrollilaitoksessa, jotka suorittaa Rahapajan alitirehtori, olivat alkupe-
räisesti verrattain vähäpätöisiä, mutta ovat vuodesta vuoteen
lisäytyneet siksi, että ne nyttemmin ottavat suurimman osan
alitirehtorin aikaa. Koska Kontrollilaitoksella, joka pää-
siallisesti toimii valtion kantolaitoksena, lukuunottamatta
edellytystä, että sen hoitajan tarkastaessaan leimattujen esi-
neitten metallipitoisuutta, on kyennettävä suorittaa kulta-
ja hopeaanalyysyjä, ei siis ole sen enempää yhteistä Rahapa-
jan kanssa, voidaan asettaa kysymyksen alaiseksi, onko valtion
ja Suomen Pankin etujen mukaista Rahapajan kanssa siirtää
Kontrollilaitos Suomen Pankin hoidettavaksi. Mainittakoon vie-
lä, että Valtion vuotuiset tulot kontrollilaitoksesta, senjäl-
keen kuin kontrollileimamaksut, jotka ennen olivat 7 p. 1 gram-
malta kultateoksia ja 6 p. 10 grammalta hopeateoksia, v. 1920
korotettiin 25 p. kummassakin tapauksessa, nykyjään nousevat
noin 200.000 markkaan.

Koska Rahapajan yhdistämisestä Suomen Pankkiin aiheu-
tavat muutokset sen ohjesääntöön riippuvat kokonaan niistä eh-
doista, jotka tulevat määrättäviksi tätä toimenpidettä toteu-
tettaessa, pidän asian nykyisessä vaiheessa mahdotonta ennako-
ta lausua, miten nämä muutokset olosuhteitten vaikutuksesta
lopullisesti muodostunevat.

Vaikkakin Rahapajan toiminta, joka tietenkin hyötyisi,
jos Rahapaja olisi likeisemmässä yhteydessä Suomen Pankin kans-
sa, etenkin edistettäisiin siitä että Rahapajaa, yhdistettynä
Suomen Pankkiin, voitaisiin hoitaa enemmän yleisten liikeperi-
aatteiden mukaan kuin nyt, jolloin sen toiminta on rajoitettu
sen vakinaisen menosäännön sisäpuolella, on ilmeistä, että
Valtiolaitos, luopuen Rahapajasta, huolimatta siitä, missä muo-
dossa Suomen Pankki korvaisikin valtiolle Rahapajan luovutuksen,
ei sen kautta voi saada samaa rahallista hyötyä Rahapajan toi-
/minnasta/
kuin nyt, sillä nykyisissä oloissa joutuu rahanlyönnistä synty-
vä voitto kokonaisuudessaan valtiolle, mitä tulee mahdottomaksi
Rahapajan yhdistämisen jälkeen Suomen Pankkiin.

Rahapajan johtaja